

El retorn d'un gran dibuixant

Les caricatures de Lluís Bagaria

Bagaria s'autocaricaturitza

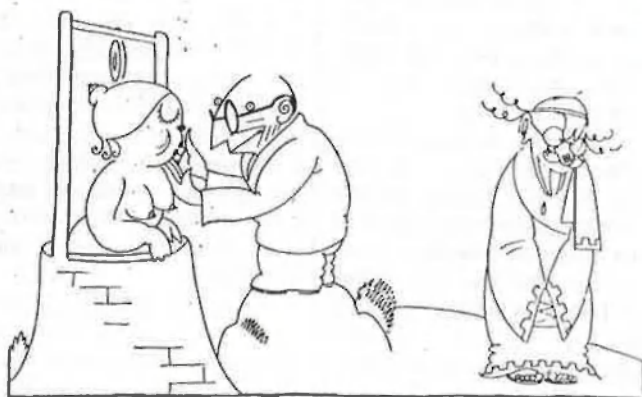
De la febre neororteguiana que recorre Madrid, no se n'ha salvat ni el pobre caricaturista Lluís Bagaria, sobre el qual hi ha una exposició al Museu de Belles Arts, de València, que recomane. Si el visitant obre el catàleg de la mostra, podrà llegir, amb la impassibilitat del qui s'acostuma a tot, que «el pensamiento de Bagaria se mueve entre un concepto de la existencia marcadamente orteguiana —Juan Español, la necesidad de regeneración política del país, la búsqueda de una salida a la monarquía que languidece, etc.—». Això ho afirma —o ho signa— un senyor, Manuel Fernández-Miranda, director general de Belles Arts i Arxius del

govern central. I ¿d'on s'ho trau? Resulta difícil saber-ho. De tota manera, vistes les coses així, a l'Estat espanyol del primer terç de segle tenien un «concepto de la existencia marcadamente orteguiana» una enorme quantitat de ciutadans que en la vida no havien llegit Ortega i molts

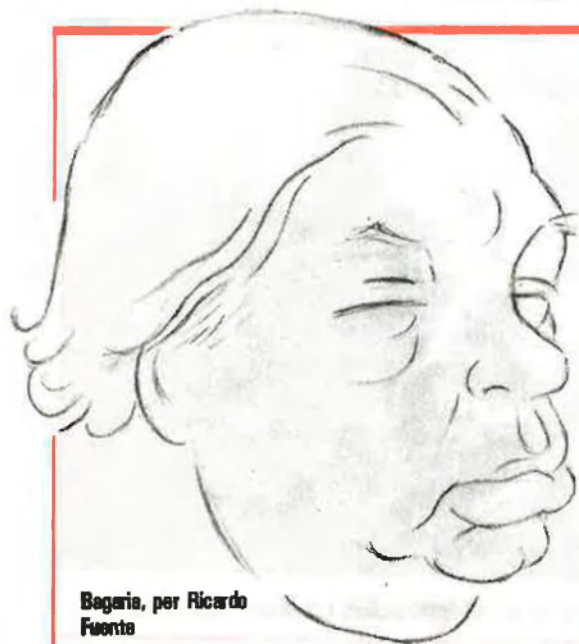
dels quals ni tan sols sabien llegir.

En realitat, Lluís Bagaria va ser un bohemí total —Josep Pla insinuava que fos gitano—, que es veia obligat a guanyar-se la vida dibuixant milers de ca-

ricatures per a la premsa periòdica. I això d'«obligat» no és cap fórmula d'efecte. El mateix Pla conta que, en algunes ocasions, el director del diari on treballava havia de tancar Bagaria en una habitació, i no el deixava eixir fins que li havia passat per sota la porta la caricatura del dia. Fou jugador, borratxo i amic de la tertúlia i de la gresca. Un home com cal. En política, sempre a favor de la llibertat. Contra els alemanys i els austríacs durant la guerra del 1914; contra el papà de José Antonio; contra Alfons XIII; contra Lerroux i Gil-Robles; contra Hitler, Mussolini i Franco. Morí de mala mort a l'Havana, el 1940,

El polític radical valencià Ricard Samper

Bagaria, per Ricardo Fuentes

Una vida de treball

Lluís Bagaria nasqué a Barcelona el 1882 i va morir a Cuba el 1940. Fou de formació autodidacta. Després d'una breu etapa de paisatgista, en què seguí l'estil de Rossinyol, començà a destacar com a caricaturista. Col·laborà a *El Rector de Vallfogona*, *Cu-cut!* i

en altres periòdics del Principat. Marxà després a l'estranger i treballà a Mèxic, Nova York i Cuba. Tornat a la península, adquirí fama amb les seues caricatures a la revista *España*, de Madrid, publicada durant la Primera Guerra Mundial per un grup d'intel·lectuals francòfils. Paral·lelament, el 1917 inicià la seua col·laboració en el diari madrileny *El Sol*. Fins al 1931, en què deixà el periòdic, els seus dibuixos de sàtira política assoliren una fama enorme. En 1934, i fins a la guerra d'Espanya, retornà al mateix diari. S'exilià el 1938. Col·laborà també a *Buen Humor*, *Crisol*, *La Esfera*, *Le Rire*, el famós *Simplicissimus* alemany, *La Tribuna*, *Or i Grana* i algunes publicacions més.

El dramaturg Àngel Guimerà

exiliat i absolutament decebut de tot, amb més raó que un sant. Ara, tot això era producte d'un fet: Bagaria era un home intel·ligent, càustic, enormement hàbil per a captar el sentit de les coses. Segons Pla,

Santiago Rossinyol considerava el caricaturista com un fill espiritual, i Bagaria tenia en Rossinyol «una font de coneixements i de concepcions inesgotable». Notem el paral·lisme. Per al senyor director general de Madrid, la concepció era orteguiana; per a Pla, que va conèixer ben directament Bagaria, la concepció era rossinyoliana. I Pla tenia, com tantes voltes, tota la raó.

En l'exposició de València, tan pobrament muntada, podem trobar l'ale d'una gran època. I Bagaria en fou testimoni excepcional, immediat, incançable. Si volia cobrar, no tenia més remei.

Un desarrelat perpetu

El crític i historiador Francesc Fontbona ha ressaltat el fet que Bagaria, enquadrat en els seus inicis en allò que es pot anomenar corrent postmodernista, prengué prompte una dinàmica pròpia que l'allunyà vitalment i estèticament d'allò que es feia artísticament a Barcelona. Així, la seua firma no apareix a la gran revista humorística catalana del moment, el *Papitu*, els autors de la qual

—Apa, Nogués, Nonell, Humbert, Ynglada, etcètera— eren catalanistes i tenien, a més, unes pretensions artístiques que el bohemí Bagaria no cultivà. Feliu Elias, el 1931, escriví que Bagaria tenia «un estil cal·ligràfic i decoratiu, sense convicció ni fúria». Havia caigut en una «estilització acomodaticia que és, en realitat, subterfugi i amanerament».

Des de l'inici, doncs, hi hagué una desconexió profunda entre Bagaria i els fets culturals i artístics —i polítics— que s'esdevenien a la Catalunya del seu temps. Fou, en aquest sentit, un desarrelat perpetu. El seu triomf, l'obtingué a Madrid.

L'escriptor i dibuixant Apelles Mestres

LLIBRERIA

TRES I QUATRE

Des del 1968,
treballem per
la difusió
del llibre
català

C/ PÈREZ BAYER 7
TELÈFON (96) 3529110
VALÈNCIA 2